

ÖLÜMÜN ŞİRKETLER HUKUKU İLİŞKİLERİNE ETKİLERİ

DOI: 10.33717/deuhfd.567629

Doç. Dr. Özge AYAN*

Öz

Şirketler hukukunda, şirket ortaklarından birinin ölmesi, şirket tüzel kişiliği ve ortaklar arasındaki ilişkilerde önemli sonuçlar doğurmaktadır. Şirket ile ortakları arasındaki ilişkileri düzenlemeyi amaçlayan ve bu amaca uygun kurallar koyan şirketler hukukunda, ölüm birçok düzenlemenin istisnası olarak kabul edilmiştir. Çalışmamızda ölümün şirketler hukuku ilişkilerine etkileri konu alınacak ve ölümün yarattığı sonuçlar ayrıntılı olarak açıklanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler

Ölüm, Şirketler Hukuku, Kişi Şirketlerinde Ölümün Etkisi, Sermaye Şirketlerinde Ölümün Etkisi

THE EFFECTS OF DEATH ON CORPORATE LAW RELATIONS

Abstract

In company law, the death of one of the company partners has significant consequences in terms of the relationship between the company legal entity and the partners. In company law, which aims to regulate the relations between the company and its partners and establish rules for this purpose, death has been accepted as the exception of many regulations. In this article, the effects of death on company law relations and the results of death will be explained in detail.

Keywords

Death, Company Law, The Effect of Death in Unlimited Companies, The Effect of Death in Capital Companies

---

* Manisa Celal Bayar Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Öğretim Üyesi (e-posta: ozgeayan1@gmail.com) (ORCID: 0000-0002-2612-6846) (Makalenin Geliş Tarihi: 20.02.2019) (Makalenin Hakemlere Gönderim Tarihleri: 21.02.2019-21.02.2019/ Makale Kabul Tarihleri: 03.04.2019-03.04.2019)

GİRİŞ

Ölüm, gerçek kişilerin kişiliklerini sona erdiren doğal bir olaydır. Ölümün gerçekleşmesi ile birlikte gerçek kişiler, yeni haklar kazanamaz ve borç altına giremezler. Ölen kişinin şahıs varlığı hakları son bulurken, malvarlığı hakları mirasçılara geçer. Hukuki sonuçlar doğuran ölüm olayının, tüzel kişiler üzerinde de etkileri görülmektedir.

Özellikle tüzel kişi şirketlerde ortakların ölümü, şirket tüzel kişiliğini ve ortaklar arasındaki ilişkileri önemli ölçüde etkilemektedir. Şirket ile ortakları arasındaki ilişkileri düzenlemeyi amaçlayan ve bu amaca uygun kurallar koyan şirketler hukukunda, ölüm birçok düzenlemenin istisnası olarak kabul edilmiştir. Çalışmamızda ölümün şirketler hukuku ilişkilerine etkileri konu alınacak ve ölümün yarattığı sonuçlar ayrıntılı olarak açıklanmaya çalışılacaktır.

I. KİŞİ ŞİRKETLERİNDE ÖLÜMÜN ETKİLİ OLDUĞU DURUMLAR

Şirketler hukukunda kişi şirketleri, kolektif şirket ve adi komandit şirket olarak sınıflandırılır. Aynı bir tüzel kişiliği bulunan kişi şirketlerinde¹ ortakların kişiliklerinin oldukça önemli olmasının nedenleri şunlardır: Kişi şirketlerinde ortak sayısı azdır. Bu tip ortaklıklarda, şirket sözleşmesi değişikliğine ilişkin kararlar oybirliği ile, diğer kararlar ise kural olarak ortakların çoğunluk oyuyla alınır (TTK 226, 308). Şirkete yeni bir ortağın girmesi veya ortağın ayrılması diğer tüm ortakların oybirliği ile alacakları kararlarla mümkündür (TTK 253 vd, 315).

Özellikle kolektif şirketlerde ortaklara ve komandit şirketlerde komandite ortaklara tanınan haklar, ortakların kişiliklerinin etkisini artırmaktadır. Örneğin, kolektif şirket sözleşmesinde başka şekilde kararlaştırılmamışsa, şirketin tüm ortakları yönetici özelliği taşırlar ve şirketi temsil etme yetkisine

¹ İsviçre ve Alman hukukunda kişi şirketlerinin ortaklarından ayrı, kendine özgü bir tüzel kişiliği bulunmadığı için, bu şirketlerde ortakların kişilikleri son derece etkili ve önemlidir. Bu hususta İsviçre hukuku bakımından ayrıntılı bilgi için bk. **Plattner**, Stefan: Die Haftung des Kollektivgesellschafters, Basel 2003, s. 17 vd.; **Meier-Hayoz**, Artur/**Forstmoser**, Peter: Schweizerisches Gesellschaftsrecht, Bern 2007, s. 337 vd., özellikle 357 vd.; **Vogt**, Hans-Ueli: "Haftungsverhältnisse in der Kollektivgesellschaft, Besprechung von BGE 134 III 643", GesKR1, 2009, s. 96-101.

Alman hukuku bakımından ayrıntılı bilgi için bk. **Marhewko**, Daniel: Die offene Handelsgesellschaft, Frankfurt am Main 2010, s. 15 vd.; **Schulz**, Tobias: Die offene Handelsgesellschaft: Rechte und Pflichten der Gesellschafter einer OG, München 2013, s. 7 vd.; **Elsing**, Siegfried H./**Kessler**, Nicholas: Die Komanditgesellschaft (KG), 11. Auflage, Frankfurt am Main 2010, s. 2 vd.

sahiptirler (TTK 218). Bu şirketlerde ortaklara itiraz hakkı tanınarak, yönetici olmayan ortağın dahi yönetimde söz sahibi olabilmesi sağlanmıştır (TTK 222).

Kişi şirketlerinde bağıшта bulunmak, kefil olmak, üçüncü kişi lehine teminat göstermek, ticari temsilci atamak, şirketin konusuna girmiyorsa taşınmazları satmak, satın almak, teminat göstermek, şirketin özüne ilişkin üretim araçlarını elden çıkarmak, rehnetmek ve ticari işletme rehni kurmak gibi olağanüstü işlerde, tüm ortakların oybirliği ile karar almaları gerekir (TTK 223, 308).

Kişi şirketlerinde komanditer ortak dışındaki ortaklara tanınan bu yönetim ve denetim hakkı, komanditer ortak dışındaki tüm ortakları kapsayan bir rekabet yasağını doğurmuştur² (TTK 230, 311).

Tüm bu düzenlemelerin temelinde kişi şirketlerinde, komanditer ortak dışındaki diğer ortakların şirketin borçlarından ikinci derece ve tüm malvarlıkları ile sınırsız ve müteselsilen sorumlu olmaları gelir (TTK 236, 317, 319).

Ortakların kişiliğın bu denli önemli ve sorumluluğunun yüksek olduğu kolektif ve adi komandit şirketlerde, ortaklardan birinin ölümü, şirketin yapısını etkiler. Ortağın ölümünün kişi şirketlerine etkisi, kolektif ve komandit şirket bakımından ayrı ayrı ele alınarak incelenecektir.

A. Kolektif Şirketlerde

a. Ortağın Ölümünün Etkisi

Kolektif şirket, Türk Ticaret Kanununun 211. maddesinde “*Kolektif şirket ticari bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla, gerçek*

² Doktrinde kolektif şirket ortağının başka şirketlere ortak olup olamayacağı hususunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bazı yazarlar, yönetim ve denetim hakkının kullanarak şirketin tüm sırlarını bilen ortakların, ana sözleşmede aksi kararlaştırılmadıkça, ortağı olduğu şirketin yaptığı türden işleri, diğer ortakların izni olmaksızın kendi ve başkası adına yapmasının yasak olduğunu savunurlar. Bu görüşteki yazarlar, kolektif şirket ortaklarının aynı tür ticari işlerle uğraşan şirketlere sorumluluğu sınırlandırılmamış ortak olarak giremeyeceğini ileri sürerler (Bk. **Bozkurt**, Tamer: Ticaret Hukuku, Kocaeli 2017, Ticaret Hukuku, s. 196; **Bilgili**, Fatih/**Demirkapı**, Ertan: Şirketler Hukuku Dersleri, Bursa 2015, s. 121; **Bahtiyar**, Mehmet: Ortaklıklar Hukuku, 12. Baskı, İstanbul 2017, s. 87). Aksi görüşteki bazı yazarlar ise, Türk Ticaret Kanunu’nun 230. maddesinin birinci fıkrasındaki rekabet yasağına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, ortağın başka kolektif şirketlere de ortak olabileceğini, başka unvanlar altında değişik kolektif şirketler kurup işletebileceğini savunurlar (Bk. **Poroy**, Reha/**Tekinalp**, Ünal/ **Çamoğlu**, Ersin: Ortaklıklar Hukuku I, 13. Baskı, İstanbul 2014, N.193, s. 190).

kişiler arasında kurulan ve ortaklarından hiçbirinin sorumluluğu şirket alacaklarına karşı sınırlanmamış olan şirkettir” şeklinde tanımlanmıştır.

Kollektif şirketler en az iki gerçek kişi ile kurulurlar. Tüzel kişiler kollektif şirket ortağı olamazlar. Bu koşul, sonradan ortaklık haklarının devri ile de etkisiz hale getirilemez. Kollektif şirketlerde ortaklar şirketin borçlarından sınırsız sorumlu oldukları ve bu sorumluluk ortakların ölüm sonrasında külli halefiyet ilkesi gereğince mirasçılara geçeceği için, miras hükümlerine tabi olmayan tüzel kişilerin kollektif şirket ortağı olmaları kabul edilmemiştir³.

Kollektif şirketlerde ortağın ölümü, kollektif şirket yapısının kanunen değişmesine yol açan bir durumdur. Gerçek kişi ortaklardan oluşmak zorunda olan kollektif şirketlerde ortaklardan birinin ölümü, kural olarak şirketi sona erdirir⁴ (TTK 253).

Şirket sözleşmesinde şirketin ölen ortağın mirasçılarınınla devamına ilişkin düzenlenme yoksa, şirket ancak mirasçılar ve diğer tüm ortakların oybirliği ile devam eder (TTK 253).

Her mirasçı birbirinden bağımsız olarak şirkete ortak olma veya olmama seçimini serbestçe yapabilir. Şirkette ortak olarak kalmayı tercih eden mirasçılar ile diğer tüm ortaklar arasında yapılacak sözleşme ile, mirasçı şirkete ortak sıfatı ile katılır.

Şirkette ortak olarak kalmayı tercih etmeyen veya mevcut diğer ortaklarla ortaklık sözleşmesi yapamayan mirasçılara, ölen ortağın tasfiye payından kendisine düşen miras payı oranında ödeme yapılır. Bu mirasçılara yapılacak ödeme, ölüm tarihindeki şirketin durumuna göre belirlenir. Söz konusu alacak mirasçının ortaklığa katılmayacağı kesinleştiği tarihte muaccel olur. Bu bedel, Türk Ticaret Kanununun 262. maddesinin birinci fıkrası gereğince yapılacak ilk bilanço tarihinde ödenir.

Görüldüğü gibi ölen ortağın mirasçıları arasında şirkette kalma hususunda oybirliği sağlanamazsa, diğer ortaklar şirkette girmek istemeyen

³ **Bozkurt**, Ticaret Hukuku, s. 196; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, N.193, s. 190; **Pulaşlı**, Hasan: Şirketler Hukuku, Genel Esaslar 5. Baskı, Ankara 2017, s. 200; **Bilgili/Demirkapı**, s. 11-112; **Bahtiyar**, s. 79-80; **Meier-Hayoz/Forstmoser**, s. 337-339; **Ayhan**, Rıza/Çağlar, Hayrettin/Özdamar, Mehmet: Şirketler Hukuku, Genel Esaslar, Ankara 2019, s. 198.

⁴ **Hausheer**, Heinz: Erbrechtliche Probleme des Unternehmers, Bern 1970, s. 102; **Pulaşlı**, s. 213; **Bahtiyar**, s. 93-94; **Ayhan/Çağlar/Özdamar**, s. 245.

mirasçılara ayrılma pay bedellerini vererek şirkete devam edebilirler⁵. Ancak ölen ortak dışında kalan ortaklar arasında şirketin devamı hakkında oybirliği sağlanamazsa, şirket feshedilir⁶.

Gerek mirasçılardan gerekse kalan ortakların şirketin devamı hakkındaki kararlarını ortaya koymaları için kanunda belirlenmiş bir süre yoktur. Ancak somut olayın özelliği ve dürüstlük kuralı dikkate alınarak makul bir süre öngörülür. Sürenin belirlenmesinde Türk Ticaret Kanununun 253. maddesinde belirlenen üç aylık süreden kıyasen yararlanılabilir. Makul süre içinde

⁵ Bu konuda bk. **Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 17.01.2002 tarihli, E. 2002/9697, K. 2002/221 sayılı kararı özetle şöyledir:** “Kollektif ortağın ölen ortağının mirasçısı olan eşin, ortaklıktan ayrılması halinde, ayrılma payının hangi tarihe ve esaslara göre belirleneceği yönünden, öğretide de belirlendiği üzere yasal bir boşluk vardır.

Kollektif ortaklık sözleşmesinde özel bir düzenleme yoksa, ölen ortağın mirasçısının ortaklıktan ayrılma istemi, diğer ortaklarca görüşülüp çıkarma kararı alınmadıkça hüküm doğurmaz.

Çıkma payının kollektif ortaklıkça belirtilmediği, bunun tespit ve tahsiline karar verilmesinin istendiği bir davada, ortağın ölüm tarihini esas alan bir karar verilemez.

Mahkemece, hüküm tarihine en yakın tarih itibarıyla, çıkan ortağın, çıkma payının gerçek değeri tespit edilir.” (Bu karar için bk. **Gönen**, Eriş, Ticari İşletme ve Şirketler, C.II, Ankara 2013, s. 2221-2222).

⁶ **Bozkurt**, Ticaret Hukuku, s. 205; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, N.316, s. 233; **Hausheer**, s. 98-99. Aynı doğrultuda **Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin, 12/01/2015 tarihli, E. 2014/18217, K. 2015/70 sayılı kararı özetle şöyledir** : “...Kollektif şirketlerde bir ortağın ölümünün şirketin sona erdiren sebeplerden sayıldığı, davaya konusu şirket ana sözleşmesinde ortağın ölümü halinde şirketin mirasçılarla devam edeceğine dair bir hükmün bulunmadığı, ölen ortağın mirasçılarının şirketin devamına muvafakat vermedikleri, hisse devir sözleşmesi ve ön anlaşma protokolünün de iptali ile şirketin infisah edeceği gerekçesiyle asıl ve birleşen davanın kabulüyle ...Noterliği’nce Düzenlenen 19.4.1995 tarih...yevmiye numaralı ön anlaşma protokolünün iptaline, ... ve ... unvanıyla ticaret siciline kayıtlı şirketini 3.3.1995 tarihi itibarıyla infisah ettiğinin tespiti ile şirketin tasfiyesine, tasfiye memuru olarak Mali Müşavir...atanmasına karar verilmiştir.” (www.kazanci.com.tr)

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 13. Hukuk Dairesinin, 08.02.2017 tarihli, E. 2017/43, K. 2017/41 sayılı kararı özetle şöyledir: “Şirketin ana sözleşmesinde ortaklardan birinin ölmesi halinde ne yapılacağı hususunda bir düzenleme olmadığından şirket ortaklarından *Burhan Uzel*’in ölmesi nedeniyle sağ kalan ortaklardan olan davacıların, diğer ortak davalı *Necati Ü.*’e gönderdikleri “ortaklığa devam etmeyecekleri yönündeki” ihtarname karşısında; şirketin devamı yönünden öngörülen oy birliğinin sağlanamayacağını anlaşılmış olması nedeniyle “Ü... Kardeşler Kollektif Şirketi - *Burhan Ü. ve Kardeşleri*” şirketinin sona erdiğinin tespiti ile fesih ve tasfiyesine ilişkin olarak ilk derece mahkemesince verilen kararda usul ve yasaya aykırılık bulunmadığı gibi kamu düzenine de aykırılık görülmediğinden istinaf talebinin esastan reddine karar verilmesi gerekir.” (www.kazanci.com.tr)

şirketin devamı yönünde sonuca ulaşılmazsa, şirketin infisah ettiği kabul edilir⁷.

Şirket sözleşmesinde şirketin ölen ortağın mirasçılarınınla devamına ilişkin düzenleme varsa, mirasçılar şirkette ortak olup olmama hususunda serbesttir (TTK 253/2). İsteyen mirasçı, ayrılma payını alarak ortaklıktan çıkma hakkını kullanabilir. İsteyen mirasçı da ortak olmayı tercih edebilir. Mirasçılar ortak olmak isterlerse, diğer ortaklar bu isteği kabule zorludur.

Kollektif şirket sözleşmesinde şirketin ölen mirasçılarla devamına ilişkin düzenleme, mirasçılara bir seçimlik hak daha verir. Böylesi bir durumda mirasçılarının ortaklıktan ayrılma veya kollektif ortak olarak ortaklıkta kalma hakları yanında, komanditer ortak olma hakları da bulunmaktadır.

Mirasçılar, kanun gereği ölüm tarihinden itibaren, miras payları oranında komanditer ortak kabul edilirler. Bu üç aylık süre içinde, şirkette kollektif ortak veya komanditer ortak olarak kalıp kalmayacaklarına ilişkin kararlarını şirkete bildirmelidirler.

Mirasçı komanditer ortak olarak kalmak isterse, diğer ortaklar bu öneriyi kabul etmek zorunda değiller. Mirasçının komanditer ortak olmasını kabul etmeyen diğer ortakların, bu mirasçının ayrılma payını ödemeleri gerekir.

Mirasçılar üç aylık süre içinde herhangi bir seçim hakkı kullanamaz, ortaklıktan çıkma veya komanditer ortak olma hususlarında şirkete bildirimde bulunmazlarsa, ilk üç ay için komanditer ortak, üç ayın dolmasından itibaren kollektif ortak kabul edilirler⁸ (TTK 253/2).

Ortağın ölümü sonucunda ortaklar arasındaki değişiklikler, iç ilişkide olayın gerçekleştiği anda, dış ilişkide tescil ve ilandan itibaren hüküm ve sonuç doğurur.

b. Tasfiye Halinde Ölümün Etkisi

Kollektif şirket tasfiyesine ilişkin kurallar emredici değildir. Ortaklar, şirket sözleşmesinde veya ortaklığın feshinden sonra tasfiyenin nasıl gerçekleşeceğini serbestçe düzenleyebilirler. Eğer ortaklar tasfiye için özel kurallar belirlememişlerse, kollektif şirketin tasfiyesi Türk Ticaret Kanununun 267 ve devamı hükümlerine göre düzenlenir⁹.

⁷ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, N.316 s. 234; Bilgili/Demirkapı, s. 123.

⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, N.317-318, s. 234.

⁹ Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin, 11.05.1981 tarihli, E.1981/2410, K. 1981/2287 sayılı kararı özetle şöyledir: “Fesih edilen bir kollektif ortaklığın, ortaklık sözleşmesinde,

Kollektif şirketin tasfiyesine karar verilmesi halinde, şirket tasfiye amacı ile sınırlı olarak tasfiye memurlarınca yönetilir (TTK 237/2, 272). Tasfiye memuru olarak şirket ortaklarından biri veya bir kaç atanacağı gibi, dışarıdan üçüncü bir kişide tasfiye memuru olarak atanabilir (TTK 273).

Tasfiye memurları, kural olarak, ortakların oybirliği ile verdikleri kararlara göre hareket ederler (TTK 268/1). Tasfiye memuru atama, azil, talimat verme hakkı, ortağın ölümünde mirasçılara aittir (TTK 268/2). Mirasçıları oybirliği ile atayacakları temsilci temsil eder. Oybirliği sağlanamazsa, mahkeme temsilci atar¹⁰.

B. Komandit Şirketlerde

Kişi şirketlerinin bir diğer türü, komandit şirketlerdir. Adi komandit ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket olarak farklı alt türleri olan komandit şirketlerde, adi komandit şirket, kişi şirketi özelliği gösterir.

Adi komandit şirketlerin ortakları, komandite ve komanditer ortak olarak ayrılır. Komandite ortak, şirketin borçlarından dolayı üçüncü kişilere karşı tüm malvarlığı ile sınırsız ve müteselsilen sorumlu ortaktır. Bu ortakların şirket unvanında ad ve soyadlarının bulunması gerekir. Şirketi yönetime ve temsil etme yetkisine sahiptirler. Komandite ortaklar gerçek kişi olmak zorundadırlar. Görüldüğü gibi komandite ortak, gerek ortaksal hak ve yükümlülükler gerekse sorumluluk bakımından kollektif şirket ortağının gösterdiği özellikleri gösterir.

Komanditer ortak ise, sorumluluğu sınırlandırılmış ortaktır (TTK 325). Sorumlulukları koymayı taahhüt ettikleri katılım payı ile sınırlıdır. Komanditer ortağın sınırlandırılmış sorumluluğuna karşın, iflasına karar verilebilir (TTK 326). Şirketin temsil ve idaresinde rol oynamayan komanditer ortaklar, gerçek veya tüzel kişilerden oluşabilirler (TTK 304/3).

Komandit şirketin sona ermesi, tasfiyesi ile ortakların çıkma ve çıkarılmasına ilişkin hususlarda, kollektif şirket hükümleri uygulanır.

Komandit şirketlerde, ortağın ölümü, ortağın komandite ortak mı komanditer ortak mı olduğuna göre farklılık gösterir.

özel bir düzenleme yoksa, yasa hükümleri uyarınca tasfiyesi yapılır.”
(www.kazanci.com.tr).

¹⁰ **Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin, 09.04.2007 tarihli, E. 2007/2903, K. 2007/5534 sayılı kararı özetle şöyledir:** “Tasfiye halindeki şirket ortaklarından birinin vefatı sonucu mirasçılar anlaşarak bir mümessil tayin edemedikleri takdirde, tasfiye memuru temsilci tayini için mahkemeye başvurabilir” (Eriş, Gönen, Ticari İşletme ve Şirketler, C.II, Ankara 2013, s. 2228).

Komanditer ortağın ölümü, ana sözleşmede aksi öngörülmemişse, şirketi sona erdirmez (TTK 328). Komanditer ortağın ölümü durumunda, yerine mirasçısı geçer¹¹ (TTK 316).

Komanditer ortağın ölümü halinde ölen ortağın yerine mirasçısı geçer. Ortağın mirasçıları ortak olmak istemiyorlarsa, mirası reddetmeleri gerekir. Mirasçıya, kollektif şirkette olduğu gibi ortak kalma veya tasfiye payı alma hususunda seçim hakkı tanınmamıştır. Ancak ana sözleşmede açıkça yazıyorsa veya kalan ortaklar oybirliği ile kabul ederlerse, ölen ortağın şirket ortağı olmak istemeyen mirasçısına ayrılma payı verilebilir.

Şirket sözleşmesinde, komanditer ortağın ölümünün şirketi sona erdireceği düzenlenmişse, ortağın ölümü şirketi sona erdirir. Ölüm ile şirket kendiliğinden son bulur¹².

Komandite ortağın ölümü ise, yukarıda açıkladığımız kollektif şirket ortağının ölümünün sonuçlarını doğurur¹³.

¹¹ **Pulaşlı**, bu durumda şirketin devamının sağlanması için Türk Ticaret Kanununun 253. Maddesinin birinci fıkrası uyarınca sağ kalan ortaklar ile bütün mirasçıların bunu oy birliği ile kabul etmeleri gerektiği, aksi halde şirketin sona ereceği, tasfiyesinin gerekeceği görüşündedir (**Pulaşlı**, s. 235).

¹² **Pulaşlı**, s. 235; **Hausheer**, s. 221-22; **Bozkurt**, Ticaret Hukuku, s. 212; **Meier- Hayoz/ Forstmoser**, s. 337 vd., s. 361 vd. özellikle s. 374.

¹³ **Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin, 200.9.1985 tarihli, E. 1985/4424, K. 1985/4708 sayılı kararı özetle şöyledir:** "Komandit şirket süresiz olarak kurulmuş olsa bile ortaklardan birinin ölümü durumunda sona erer. Şirketin devam edebilmesi için, ya mirasçılarla önceden yapılmış bir sözleşme bulunması ya da sağ kalan ortaklarla, ölen ortağın mirasçılarının oybirliği ile şirketin devamına karar vermiş olmaları gereklidir... TTK'nun 267. maddesinin yollamasıyla komandit şirketlere de uygulanması gereken kollektif şirketlere ait 185 ila 242. maddeleri meyanında bulunan 185. maddenin göndermesi ile uygulanması gereken Borçlar Kanunu'nun 535/2. bendi hükmü gereğince ve şirketin süreli veya süresiz olduğu nazara alınmaksızın "mirasçılar ile şirketin devamına dair evvelce yazılmış bir sözleşme olmadığı takdirde şeriklerden birinin ölmesi ile" şirketin son bulacağına, şirket sözleşmesinde ölen ortağın mirasçıları ile şirketin devam edeceğine dair bir hüküm bulunmamasına, bu durumda TTK'nun 195/1. maddesi gereğince şirketin devamı için sağ kalan ortaklar ile ölen ortağın mirasçılarının ancak ittifakla verecekleri bir kararla şirketin mirasçılarla devam edebileceği, TTK m. 195/1, son cümle gereğince, mirasçılar devama muvafakat etseler dahi sağ kalan ortaklardan birinin şirketin devamına razı olmaması sebebiyle ittifak hasıl olmadığı takdirde şirketin infisah edeceğine, olayda davacı ortağın ölen ortağın mirasçıları ile ortaklığa devam etmeğe rıza göstermediği anlaşıldığından mahkemece şirketin infisah ettiğinin tesbiti ile tasfiyeye karar verilmesinde, bu nedenlerle yasalara bir aykırılık bulunmamasına göre davalılardan C. ve K.'nin HUMK.nun 440. maddesinde sayılan hallerden hiçbirisini ihtiva etmeyen karar düzeltme isteğinin reddi gerekir " (www.kazanci.com.tr).

Özel bir durum olarak, şirkette tek komandite ortağın olması ve bu ortağın ölümü hali incelenmelidir. Böyle bir durumda şirket sözleşmesinde özel hükümler varsa öncelikle bu hükümler uygulanmalıdır. Şirkette ölüm ile boşalan komandite ortağın yerine mirasçılardan birinin komandite ortak olmaya kabul etmesi gerekir. Mirasçılarda hiç biri komandite ortak olmayı kabul etmezse, komanditer ortaklardan birinin komandite ortak olmayı kabul etmesi gerekir. Aksi halde şirket infisah etmiş sayılır.

II. SERMAYE ŞİRKETLERİNDE ÖLÜMÜN ETKİLİ OLDUĞU DURUMLAR

Sermaye şirketlerinde şirket tüzel kişiliği ile ortakların kişilikleri mümkün olduğunca birbirinden ayrılmaya çalışılmıştır¹⁴. Sermaye şirketlerinde ortakların kişiliklerinin etkisini azaltan, hatta ortadan kaldıran birçok düzenleme bulunmaktadır.

Örneğin, sermaye şirketlerinde ortakların kanun gereği yönetici olması, özden organ ilkesi gibi durumlar söz konusu değildir. Şirket yönetiminin profesyonelleşmesi amaçlanarak, ortak olmayan kişilere de şirketi idare ve temsil etme olanağı sağlanmıştır (TTK 359 vd, 623). Bu şirketlerde ortaklar, koymayı taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlı bir sorumluluk taşırlar (TTK 480). Sermaye koyma borcunu yerine getiren ortak, şirkete karşı yükümlülüğünü yerine getirmiş sayılır.

Genel kurullarda toplantı ve karar alma yeter sayılarının çoğunluk esasına tabi tutulması (TTK 418,620), oybirliği aranan işlemlerin oldukça sınırlı olması (TTK 421/2, 607) sermaye şirketinde ortakların kişiliklerini etkisini azaltan düzenlemelerdir.

Sermaye şirketlerine yeni ortakların girmesi ve mevcut ortakların ortaklıktan çıkmaları mümkün olduğunca kolaylaştırılmıştır. Şirkette pay devirleri

¹⁴ Alman hukuku ve İsviçre hukukunda sermaye şirketlerinde şirket tüzel kişiliği ön planda olup, şirketin işleyişinde ortakların kişiliklerinin etkisi oldukça azdır. Bu hususta Alman hukuku bakımından ayrıntılı bilgi için bk. **Westermann**, Harm Peter: Heidelberger Kommentar, Aktiengesetz, 2. Auflage, Heidelberg, München, Landsberg, Frenchen, Hamburg, 2011, s. 395 vd.; **Drygala**, Tim/**Staa**ke, Marco/**Szalai**, Stephan: Kapitalgesellschaftsrecht, Berlin Heidelberg 2012, s. 3 vd.; **Schmidt**, Karsten/**Lutter**, Marcus, (**Lutter**), Aktiengesetz Kommentar, Köln 2008, s. 154 vd.

İsviçre hukuk bakımından ayrıntılı bilgi için bk. **Forstmoser**, Peter/**Meier-Hayoz**, Arthur/**Nobel**, Peter: Schweizerisches Aktienrecht, 1996, s. 113; **Meier**, Robert: Die Aktiengesellschaft, 3. Auflage, Zürich, Basel, Genf, 2005, s. 3 vd.; **von Büren**, Ronald/**Stoffel**, Walter A./**Weber**, Rolf H.: Grundriss des Aktienrechts, 2. Auflage, Zürich, Basel, Genf 2007, s. 2 vd.; **von der Crone**, Hans Caspar: Aktienrecht, Bern 2014, s. 1 vd.

kural olarak serbestlik ilkesine tabi olup, şirketin pay devrine onay vermeme nedenleri oldukça sınırlıdır (TTK 489–495, 595).

Şirketlerin sona erme nedenleri arasında ortakların kişiliklerinden kaynaklanan ölüm, iflas, ödeme güçsüzlüğü gibi nedenler yer almamaktadır (TTK 529-531, 636).

Tüm bu düzenlemelere rağmen, sermaye şirketlerinde de ortağın ölümünün etkili olduğu durumlara rastlanmakta ve çoğu istisnai düzenleme oluşturan bu durumların oldukça önemli sonuçları bulunmaktadır.

Ortağın ölümünün sermaye şirketlerine etkisi anonim şirket ve limited şirket bakımından ayrı ayrı ele alınarak incelenecektir.

A. Anonim Şirketlerde

a. Yönetim Kurulunda Ölümün Etkisi

Anonim şirket yönetim kurulu, şirket esas sözleşmesi ile atanmış veya genel kurulca seçilmiş bir veya birkaç üyeden oluşabilir (TTK 359/1). 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda yönetim kurulu üyelerin ortak olma ve gerçek kişi olma zorunluluğu kaldırılarak, şirketlerin yönetiminin profesyonelleşmesi sağlanmaya çalışılmıştır¹⁵.

Yönetim kurulu üyesinin gerçek kişi olması halinde, bu üyenin ölümü yönetim kurulu üyeliğini kendiliğinden sona erdirir (TTK 363).

Yönetim kurulu birden fazla üyeden oluşuyorsa, ölüm nedeniyle boşalan üyelik yerine yönetim kurulunun diğer üyeleri yeni bir üye seçerler¹⁶.

¹⁵ **Bozkurt**, Ticaret Hukuku, s. 232; **Pulaşlı**, s. 413; **Bilgili/Demirkapı**, s. 22; **Ayhan/Çağlar/Özdamar**, s. 298 vd.; İsviçre hukukunda yönetim kuruluna ilişkin benzer hukuki düzenlemeler hakkında ayrıntılı bilgi için bk. (OR 716 vd) **Meier**, s. 263 vd.; **von Büren**, Ronald/**Stoffel**, Walter A./**Weber**, Rolf H.: Grundriss des Aktienrechts, 2. Auflage, Zürich, Basel, Genf 2007, s. 123 vd.; **Krnet**, Georg: Praxiskommentar Verwaltungsrat, 2. Auflage, Bern 2005, s. 12 vd.; **von der Crone**, s. 187 vd.

¹⁶ Doktrinde Türk Ticaret Kanununun 363 maddesinin birinci fıkrasının emredici nitelik taşımadığı, esas sözleşme ile bu yetkinin kullanılmasının sınırlanabileceği veya ortadan kaldırılabilmesi ileri sürülmektedir (Bu görüş için bk. **Kırca**, İsmail /**Şehirli Çelik**, Feyzan Hayal/**Manavgat**, Çağlar: Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu, Ankara 2013, s. 424, benzer yönde **Arslanlı**, Halil: Anonim Şirketler, C. II, İstanbul 1960, s. 106). Ayrıca yönetim kurulu seçme yetkisinin aslen genel kurulda olduğu, bu nedenle yönetim kurulunun geçici üye seçme hakkının kaldırılabilmesi, ancak geçici üye atama hakkının yönetim kurulundan alınıp üçüncü bir kişiye verilmesinin Türk Ticaret Kanununun 340. maddesine aykırılık taşıyacağı görüşü için bk. **Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat**, s. 424.

Yönetim kurulunun ölüm, istifa, ehliyet kaybı gibi nedenlerle boşalması halinde, boşalan üyeliklerin yerine geçici üye atamasının bir sınırı vardır. Bu sınır, seçilmiş yönetim kurulu üyelerinin toplantı ve karar alma yeter sayısını sağlayabilmesidir. Kalan üyeler, gerekli nisapları sağladıkları oranda geçici üye ataması yapabilirler¹⁷.

Yönetim kurulu, esas sözleşmede daha ağır bir oran belirlenmediği takdirde, üye tam sayısı çoğunluğuyla toplanıp¹⁸ toplantıya katılanların çoğunluğu ile karar alır (TTK 390). Bu nisaba boşalan üyelere dahil edilerek, üye tam sayısı esas alınmalıdır. Örneğin üç üyeden oluşan bir yönetim kurulunda ancak bir üyenin ölümü halinde kalan iki üye geçici bir yönetim kurulu üyesi atayabilir. Bu yönetim kurulunda birden fazla üye, üyeliklerini kaybederse geri kalan üyeler geçici atama yapamazlar. Yine beş kişiden oluşan yönetim kurulunda, toplantı ve karar alma nisapları dikkate alınarak ancak iki üyeye kadar geçici üye ataması yapılabilir. Bu nisaplar sağlanamayacak kadar üye kaybı yaşanmışsa, artık her pay sahibinin genel kurulu toplantıya çağırma hakkı kullanılması ve genel kurulun yönetim kurulunu seçmek için olağanüstü toplanması gerekir.

Yönetim kurulu bir¹⁹ veya iki üyeden oluşuyorsa ve bu üyelerden biri veya ikisi ölürse, Türk Ticaret Kanununun geçici üye atanmasına ilişkin 363. maddesi uygulama alanı bulamaz. Bu durumda genel kurul tarafından yeni yönetim kurulu üyesi seçilmelidir.

Yönetim kurulu üye ölümü ile iş yapamaz hale geldiği için, her bir pay sahibi ve tüm ilgiller mahkmeden şirkete kayyum atanmasını talep edebilir (TMK 426). Atanacak kayyum, organ eksikliğini gidermek için şirketin genel kurul toplantısını yapmak üzere görevlendirilmelidir²⁰ (TTK 530).

¹⁷ **Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat**, s. 420; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, N.547b, s. 355.

¹⁸ Yönetim kurulu toplantı nisabı “üye tam sayısının çoğunluğu” esasına bağlandığı için, Yargıtay’ın önceki kanun döneminde verdiği boşalma nedeniyle toplantı karar alma sayısının sağlanmasına rağmen, karar alma sayısının sağlanabildiği durumlarda boşalan üyelik için seçim yapılabileceği içtihatları artık uygulanamaz. Bu yönde Yargıtay kararları için bk. 11. Hukuk Dairesinin, 08.02.1990 tarihli, E. 1989/5478, K. 1990/708 sayılı ve 11. Hukuk Dairesinin, 28.09.1992 tarihli, E. 1991/2651, K. 1992/9311 sayılı kararları (www.kazanci.com.tr).

¹⁹ **Bahtiyar**, kanunda yedek yönetim kurulu üyesi belirlenmesine izin veren bir düzenlemenin bulunmadığını, oysaki özellikle tek üyeden oluşan yönetim kurullarında yedek üye seçilmesinin bir ihtiyaç olduğunu, tek üyenin ölümü halinde genel kurulun toplanmasının gerektiğini belirtmektedir (**Bahtiyar**, s. 238-239).

²⁰ **Pulaşlı**, s. 426; **Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat**, s. 421; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, N.547a, s. 355.

Belli grupların yönetim kuruluna temsilci atamasına dayalı olarak gerçekleşen üyeliklerde, bu üyelerin ölümünün etkisi incelenmelidir. Türk Ticaret Kanununun 360. maddesi gereğince belli bir grubu oluşturan pay sahiplerine yönetim kuruluna üye atama yetkisi verilmiş ve atanan üye ölmüşse, bu üye yerine atanacak üyenin de söz konusu grup tarafından önerilmesi ve önerilen adaylar arasından diğer yönetim kurulu üyelerince atama yapılması gerekir²¹. Eğer grup tarafından bir aday gösterilmemişse veya gösterilen adayın atanmaması için haklı sebepler varsa, yönetim kurulu üyeleri başkaca bir kişiyi geçici yönetim kurulu üyesi olarak atayabilirler. Bu istisnai durum dışında, grup adayı dışında atama yapılması halinde, yönetim kurul kararına karşı, pay sahiplerinin haklarını ihlal ettiği gerekçesiyle iptal davası açılabilir²².

Tüzel kişi yönetim kurulu adına atanan temsilcinin ölmesi, tüzel kişinin yönetim kurulu üyeliğini etkilemez, sona erdirmez. Bu durumda tüzel kişi, başka bir temsilci atayarak onu tescil ve ilan ettirmelidir. Yeni atanan kişi yönetim görevini yerine getirmeye devam eder.

Kamu tüzel kişisinin atadığı yönetim kurulu üyesinin ölmesi halinde ise, bu boşluk yine kamu tüzel kişisi tarafından gönderilecek başka bir üye ile doldurulabilir²³.

Sermaye Piyasası Kanununa tabi anonim şirketlerin yönetim kurulu üyeliklerinde ölüm nedeniyle yaşanan boşalma halinde, üyelik kaybının yaşandığı tarihten itibaren otuz gün içinde genel kurulun toplanıp yeni yönetim kurul üyesi seçememesi halinde, Sermaye Piyasası Kuruluna, yönetim kurulu toplantı yeter sayısını sağlayacak sayıya kadar geçici yönetim kurulu atama yetkisi verilmiştir²⁴.

²¹ **Kırca/Şehirali Çelik/Manavgat**, s. 421; **Kendigelen**, Abuzer: Anonim Ortaklıkta Yönetime Katılma Haklarında İmtiyaz, İstanbul 1999, s. 287; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 124.

²² **Kırca/Şehirali Çelik/Manavgat**, s. 422.

²³ **Kırca/Şehirali Çelik/Manavgat**, s. 422; **Karaege**, Özge: “Anonim Şirketlerde Genel Kurulun Yönetim Kurulu Üyelerini Görevden Alma (Azil) Yetkisi (TTK 364)”, Ankara Barosu Dergisi, 2014/1, s. 83.

²⁴ 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 128. Maddesinin 1 fıkrasının k bendi şöyledir: “(Ek: 12/7/2013-6495/57 md.) “Halka açık ortaklıkların yönetim kurullarında, yönetim kurulu üyelerinin tamamının veya bir kısmının görev süresinin dolması veya üyeliklerinin boşalması sebebiyle yönetim kurulu toplantı yeter sayısının sağlanamaması ve görev süresi dolan veya üyeliği boşalan yönetim kurulu üyelerinin yerlerine görev sürelerinin bitimini veya üyeliğin boşalmasını takip eden 30 gün içinde yeni yönetim kurulu üyelerini seçmek üzere genel kurulun toplanamaması veya genel kurulda yeter sayıda yönetim kurulu üyesinin seçilememesi durumunda, Kurul, yerlerine halka açık ortaklık genel kurulunca yeni üyeler seçilinceye veya Kurulca başka üyeler atanıncaya

Yönetim kurulu üyesi atanmasında asıl yetkili organ genel kurul olduğu için, herhangi bir geçici üye ilk yapılacak genel kurulca onaylanmalıdır. Genel kurul yönetim kurulunca seçilen üyeyi onaylarsa, bu üye yerine seçildiği yönetim kurulunun kalan süresini tamamlar (TTK 363/1). Genel kurul, yönetim kurulunca seçilen üyeyi onaylamazsa, seçilen üyenin üyeliği sona erer. Geçici üyenin seçildiği süre içinde aldığı kararlar, üyenin yetki ve sorumlulukları bu reddeden etkilenmez. Red ileri etkili sonuç doğurur.

Yönetim kurulunca seçilen geçici üyenin hakları, sorumlulukları ve verdiği oyların geçerliliği bakımından, diğer yönetim kurulu üyelerinden bir farkı yoktur²⁵.

b. Oy Hakkında Ölümün Etkisi

Anonim şirketlerde oy hakkı, pay sahibinin vazgeçilmez ortaksal haklarından biridir. Kural olarak her pay en az bir oy hakkı verir. Pay sahibinin ölmesi halinde, paylar üzerinde birden fazla kişinin ortak mülkiyeti doğabilir. Birden fazla kişinin ortak mülkiyetinde bulunan paylardan kaynaklanan genel kurula katılma ve oy kullanma haklarına ilişkin Türk Ticaret Kanununun 432. maddesinde bir düzenleme yapılmıştır. Bu düzenleme gereğince, bir pay birden fazla kişinin ortak mülkiyetindeyse, bunlardan biri veya üçüncü bir kişi, genel kurulda paydan doğan hakları kullanması için temsilci olarak atanabilir. Bu temsilci tüm malikleri temsilen paydan kaynaklı hakları kullanır²⁶.

---

kadar görev yapmak üzere yönetim kurulu toplantı yeter sayısını sağlayacak asgari sayıda, Kurulun kurumsal yönetim ilkelerinde sayılan bağımsızlık kriterlerini sağlayan yönetim kurulu üyelerini resen atar. Görev süresinin dolması nedeniyle boşalan halka açık ortaklık yönetim kurulu üyeliklerine Kurulca atamalar yapılmıyaya kadar, görev süresi dolan yönetim kurulu üyeleri görevlerine devam eder. Kurulca yapılan resen atama sonucunda geriye kalan boş üyelikler için, kurumsal yönetim ilkelerinde sayılan bağımsızlık kriterlerini sağlayan, boş üye sayısının 3 katı kadar kişiyi halka açık ortaklığın ortaklarından aday göstermelerini talep eder. Kurul bu talebini ortakların halka açık ortaklıkta sahip olduğu pay oranlarını dikkate alarak belirler ve bu bentteki esaslara uygun olarak atama yapar. Olağan genel kurul toplantısını kanuni süresi içinde üst üste iki hesap dönemi içinde yapmayan ve yönetim kurulu üyeleri kısmen veya tamamen Kurulca yukarıdaki fıkralar uyarınca atanmış halka açık ortaklıklarda genel kurulun yetkileri YTM tarafından kullanılabilir. Bu bendin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Kurulca belirlenir.”

²⁵ Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, s. 423-424.

²⁶ İsviçre hukukunda benzer düzenleme için bk. Meier, s. 134 vd.; von Büren/Stoffel/Weber, s. 62 vd.; von der Crone, s. 135 vd.

Alman hukukunda benzer düzenleme için bk. Schmidt, Karsten/Lutter, Marcus, (Ziemons, Hildegard), Aktiengesetz Kommentar, Köln 2008, s. 229 vd.

Eğer ortak mülkiyet sahipleri, temsilci atayamazlarsa, şirketçe pay sahiplerinden birine yapılacak tebligatın tümü hakkında geçerli olur (TTK 477). Bu düzenleme ile ortak mülkiyette maliklere yapılacak tebligatlara ilişkin Hukuk Muhakemeleri Kanununun hükümlerinden farklı bir sonuca ulaşılmıştır (HMK 57-59) .

c. İmtiyazlara Ölümün Etkisi

Anonim şirketlerde paylar arasında eşitlik ve oransallık gibi temel ilkerin istisnasını oluşturan imtiyazlar esas sözleşme ile tanınabilir. Tanınan imtiyazın konusunun ve kapsamının açıkça belirtilmesi gereklidir. Kural olarak paya tanınan imtiyazlar, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 360. maddesinin üçüncü maddesi ile pay sahibine de tanınmıştır.

Paya tanınan imtiyazlar, kar payında, tasfiye payında, rüçhan hakkında ve oy hakkında tanınan imtiyazlar olarak belirlenmiştir.

Pay sahibine tanınan imtiyaz ise, belirli nitelik ve özellikte olan pay sahiplerine yönetim kurulunda temsil edilebilme hakkı tanıyan imtiyazdır (TTK 360/3). Aynı şekilde ana sözleşme ile kişiye tanınan ana sözleşme değişikliklerini önleme hakkı (veto hakkı), Murahhas üye olma hakkı gibi haklarda pay değil, pay sahibine tanınan ayrıcalıklardır.

İmtiyazlı paya sahip olan pay sahibinin ölmesi durumunda, bu paylar imtiyaz durumunda bir değişiklik olmaksızın mirasçılara intikal eder. Mirasçılar imtiyazlı paylardan kaynaklanan hakları kullanmaya devam ederler. Ancak pay sahibine tanınan imtiyaz, pay sahibinin ölümü halinde son bulur, mirasçılara geçmez.

d. Bağlama Tabi Payların Devrinde Ölümün Etkisi

Anonim şirkette payların devrinde ana kural, devir serbestliğidir. Hamiline yazılı paylarda kayıtsız şartsız mutlak devir özgürlüğü vardır (TTK 489). Nama yazılı paylarda da kural devir özgürlüğüdür (TTK 490). Ancak bu kural, kanuni ve iradi (sözleşmesel) bağlamlar getirilerek sınırlanabilir. Bağlam getirilmesinin ana amacı, ticari veya kişisel nedenlerle, şirkete istenmeyen kişilerin ortak olmasını önlemektir²⁷.

Ölüm, bağlamlara ilişkin bir istisna halini oluşturur. Başka bir ifade ile miras yoluyla payların geçişi halinde, bağlamlarla getirilmek istenen sınırlamalar ortadan kalkar.

²⁷ Bozkurt, Ticaret Hukuku, s. 294; Bahtiyar, s. 326; Meier, s. 138; von der Crone, s. 135-136; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 445.

Ölümün, kanuni bağlam ve iradi bağlama tabi paylarda pay sahipliği haklarının geçişine etkisi aşağıda ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

aa. Nama Yazılı Payların Devrindeki Kanuni Bağlam Durumunda

Nama yazılı payların devrinde kanuni sınırlama, pay bedelinin tamamen ödenmemiş olması halinde söz konusu olur (TTK 491). Bedeli tamamen ödenmemiş payın devrinde, şirket pay devrine onay vermekten kaçınabilir. Şirketin malvarlığını koruma ilkesi gereğince getirilen bu düzenleme ile, devralanın ödeme yeterliliğinin şüpheli olduğu, şirketçe istenen teminatın verilmediği hallerde şirket devre onay vermeyebilir. Birlik teorisinin benimsendiği pay geçiş sisteminde, şirket onay vermedikçe devralan şirkete karşı pay sahibi sıfatı kazanamaz²⁸.

Pay bedelinin tamamı ödenmemiş nama yazılı payın malikinin ölümü halinde ise bu kanuni bağlam uygulama alanı bulmaz. Başka bir ifade ile ölüm, kanuni bağlamı etkisizleştirir (TTK 491/1 c.2). Bedeli tamamen ödenmemiş paylar, miras yoluyla otomatikman (kendiliğinden) mirasçılara geçer²⁹. Şirket mirasçılardan teminat vermelerini talep edemez. Yine şirket, mirasçıların ödeme yeterliği olmadığı gerekçesiyle onay vermekten kaçınmaz.

bb. Borsaya Kote Edilmemiş Nama Yazılı Paylardaki İradi Bağlam Durumunda

Anonim şirketlerde, borsaya kote edilmeyen nama yazılı paylar varsa, bu paylara ilişkin şirket ana sözleşmesi ile iradi bağlam getirilebileceği öngörülmüştür (TTK 493). Böyle bir durumda şirket ancak, ana sözleşmede öngörülen haklı nedenlerin varlığı halinde, pay bedelini ödeme teklifi sunma koşuluyla ve devralanın açıklanmaması halinde pay devrine onay vermekten kaçınabilir.

Şirket ana sözleşmesinde, payın devrinde şirketin onaydan kaçınabileceği önemli nedenler açıkça belirtilmişse, pay devrine karşı bu önemli neden ileri sürülerek red kararı verilebilir. Önemli neden olarak, pay sahipleri çevresinin bileşimine ilişkin esas sözleşme hükümleri, şirketin işletme konusu veya ekonomik bağımsızlığı yönünden onayın reddini haklı gösteren nedenler kabul edilmiştir (TTK 493/1-c.1), Böyle bir durumda şirketin pay bedelini ödeme gibi herhangi bir yükümlülüğü olmaksızın devre red kararı vermesi mümkündür.

²⁸ **Bozkurt**, Ticaret Hukuku, s. 294; **Bahtiyar**, s. 331.

²⁹ **Hausheer**, s. 187; **Meier**, s. 141; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 207; **Meier-Hayoz/Forstmoser**, s. 355.

Şirketin pay devrine onay vermektan kaçınabileceği diğer bir durum, esas sözleşmede devir sınırlaması hakkı olması ve şirketin devre konu payın bedelini ödeme teklifinde bulunmasıdır. Doktrinde kaçınma klozu olarak adlandırılan bu hakkın kullanılması halinde, payın devrine doğrudan red kararı verilmeyecek, payın bedelinin gerçek değeri üzerinden şirket, diğer ortaklar veya üçüncü kişiler hesabına alınması önerilerek onay reddedilebilecektir³⁰.

Şirketin pay devrine onay vermektan kaçınabileceği son durum ise, inançlı iktisap işlemlerine karşıdır. Şirket, payı devralma talebiyle gelen kişinin, inançlı bir işlem içinde olduğu, gerçekte payın devri istenmeyen bir kişi olduğu şüphesi taşımaktaysa, devralan kişiden payları kendi ad ve hesabına devraldığına ilişkin beyanda bulunmasını talep edebilir. Beyanın gerçek dışı olduğu ortaya çıktığında ise, başkaca bir işlem veya mahkeme kararına gerek olmaksızın bu kişiyi pay defterinden silinebilir (TTK 500).

Ancak pay ölüm nedeniyle mirasçılara geçecekse, tüm bu iradi bağlamlar etkisini yitirir³¹. Şirket bu gerekçelerle payın mirasçılara geçmesini engelleyemez. Böyle bir durumda şirket ancak devredilen payların gerçek değerini ödeme önerisinde bulunarak onaydan kaçınabilir (TTK 493/4).

Miras yoluyla pay geçişinde, pay sahipliğinden kaynaklı malvarlığı hakları (kar payı vs) derhal, genel kurula katılma ve oy hakları ise ancak şirketin onayı ile birlikte mirasçuya geçer (TTK 494/2). Şirketin pay bedelini ödeme teklifi ile birlikte red için azami süresi, ölümden itibaren üç ay olarak kabul edilmelidir. Şirket üç ay içinde rayiç değeri üzerinden ödeme teklifinde bulunamamışsa, onay vermiş sayılır (TTK 494/3).

cc. Borsaya Kote Edilmiş Nama Yazılı Paylardaki İradi Bağlam Durumunda

Borsaya kote edilmiş nama yazılı payların devrinde, şirket ana sözleşmesi ile getirilebilecek tek iradi bağlam, yüzdesel sınırdır (TTK 495). Şirket ancak ana sözleşmede öngörülen sınırın aşılması halinde, pay devrine onay vermektan kaçınabilir.

Yüzdesel sınırları aşan devirlerde, paylar borsa içi edinilmişse, oy hakkı ve oya bağlı haklar dışındaki haklar, devirle birlikte edinen kişiye geçer. Bu devirler, harici sözleşme ile borsa dışı gerçekleşmişse, oy hakkı ve oy hak-

³⁰ **Bu konuda ayrıntılı bilgi için bk. Bozkurt, Tamer: Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Sınırlandırılması (Bağlam), İstanbul 2016, s. 15 vd. von Büren/Stoffel/Weber, s. 69; Meier-Hayoz/Forstmoser, s. 356.**

³¹ **Hausheer, s. 191; Meier, s. 142; von der Crone, s. 146.**

kına bağlı haklar dışındaki haklar, devralanın şirkete pay sahibi olarak tanınma başvurusu ile geçer (TTK 497/1-c.2). Ancak devralan şirket tarafından devre onay verilinceye kadar bu haklarını kullanamaz. Devralan, oy hakkı dışında malvarlığı ve kar payı haklarını kullanılabılır. Devralan kişi, şirket tarafından onay verilinceye kadar, oydan yoksun pay sahibi olarak pay defterine yazılır³².

Şirket devralanın pay sahibi olarak tanınma talebini aldığı tarihten itibaren yirmi gün içinde red kararı verebilir. Şirket devri yirmi gün içinde red-detmezse, devralan pay sahibi sıfatı kazanır (TTK 498).

Ancak payın ölüm nedeniyle mirasçılara geçmesi halinde, bu yüzdesel sınıra ilişkin bağlam da etkisini yitirir. Miras nedeniyle pay geçişi, yüzdelik sınırı aşsa dahi şirket onay vermektan, iktisap edeni pay sahibi olarak tanı-maktan kaçınamaz. Ölüm halinde pay sahipliği hakları, mirasçılardan şirkete başvuru anında geçer³³.

e. Şirketin Kendi Paylarını Edinmesinde Ölümün Etkisi

Anonim şirketlerde sermayenin korunması ilkesi gereğince şirketin kendi paylarını iktisap etmesi kural olarak yasaktır. Kanunda şirketin kendi paylarını iktisabına sınırlı olarak izin verilmiştir. Şirketin kendi paylarını iktisabına izin verilen haller olarak, genel kurul kararı ile iktisap (TTK 379), yakın ve ciddi bir tehlikenin önlenmesi amacıyla iktisap (TTK 381), istisnai hallerde iktisap (TTK 382) ve ivazsız iktisap (TTK 383) düzenlenmiştir.

Şirketin kendi paylarını genel kurul kararı ile iktisap edebilmesi için, şirketin iktisap edebileceği payların yüzde onluk yasal sınır dahilinde olması, bu yönde genel kurul kararı alınmış olması, iktisap edilecek payların bedeli düşüldükten sonra, kalan şirket net aktifinin en az esas veya çıkarılmış ser-maye ile kanun ve esas sözleşme uyarınca dağıtılmasına izin verilmeyen ye-dek akçelerin toplamı kadar olması ve payların bedellerinin tamamen öden-miş olması gerekir³⁴.

Şirketin kendi paylarını iktisap etmesinin istisnaları, Türk Ticaret Kanununun 382. maddesinde düzenlenmiştir³⁵. Bu düzenlemeye göre, külli

³² **Bozkurt**, Bağlam, s. 62, s. 247 vd.; **Bahtiyar**, s. 333; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 63.

³³ **von der Crone**, s. 150, özellikle 158-159.

³⁴ **Ayan**, Özge: “Anonim Şirketin Genel Kurul Kararı İle Kendi Paylarını İktisap Etmesi veya Rehin Almasının Koşulları”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XVII, Y. 2013, S. 1-2, s. 202-214; **Türk**, Ahmet: Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi, Ankara 2016, s. 155 vd. ; özellikle s. 248-249.

³⁵ Alman hukukunda şirketin kendi paylarını iktisap etmesinin koşulları ve ölümün istisnai etkisi hakkında ayrıntılı bilgi için bk. **Wieneke**, Laurenz: Heidelberger Kommentar,

halefiyet durumunda, şirketin yakın ve ciddi bir tehlike ile karşı karşıya olması, yüzde onluk sınır ve diğer koşullar aranmaksızın, şirket kendi paylarını iktisap edebilir (TTK 382/1.b).

Yine ölüm nedeniyle şirketin kendi paylarını iktisap etmesi halinde edinilen payların, şirket için bir kayba yol açmadan devri mümkün olur olmaz elden çıkarılması gerekir. Ancak her halde iktisap edilen payların edinme tarihinden itibaren en geç üç yıl içinde elden çıkarılması gerekir. Elden çıkarılması gereken kısım, esas sermayenin veya çıkarılmış sermayenin yüzde onluk kısmını aşan kısımdır (TTK 384). Üç yıllık süre içinde elden çıkarılmayan, yüzde onluk kısmı aşan payların sermaye azaltılması yoluyla sona erdirilmesi gerekir (TTK 386).

f. Şirketin Sona Ermesinde Ölümün Etkisi

Anonim şirket ana sözleşmesinde, şirketin sona erme sebepleri düzenlenebilir³⁶ (TTK 529/1,c). Esas sözleşmede öngörülen sona erme sebebi gerçekleştiğinde, başkaca bir genel kurul kararı veya mahkeme kararına gerek kalmaksızın şirket kendiliğinden sona erer.

Anonim şirketin sermaye yapısıyla temelde bağdaşmamasına rağmen, şirket kurucu ortaklarından birinin ölümünün şirketin sona erme nedeni olacağı, ana sözleşmede düzenlenebilir³⁷. Böyle bir hükmün varlığı halinde, ana sözleşmede belirtilen ortağın ölümü şirketin sona ermesine yol açar.

C. Limited Şirketlerde

a. Esas Sermaye Payının Devrinde Ölümün Etkisi

Limited şirketler, sermaye şirketi olarak nitelendirilirse de bazı noktalarda kişi şirketlerinin özelliğini taşırlar. Limited şirket ortaklarının kişilikleri, anonim şirketlere göre daha fazla önem taşımaktadır.

Aktiengesetz, 2. Auflage, Heidelberg, München, Landsberg, Frenchen, Hamburg, 2011, s. 585 vd.; **DrygalaStaake/Szalai**, s. 397 vd.

İsviçre hukukunda benzer düzenlemeler için bk. **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 48; **Meier-Hayoz/Forstmoser**, s. 408 vd.; **von der Crone**, s. 625.

³⁶ İsviçre hukukunda benzer hukuki düzenlemeler hakkında ayrıntılı bilgi için bk. **Meier**, s. 433 vd; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 274; **Meier-Hayoz/Forstmoser**, s. 337 vd., s. 59; **von der Crone**, s. 775.

Alman hukukunda benzer düzenlemeler hakkında ayrıntılı bilgi için bk. **Drygala/Staake/Szalai**, s. 586.

³⁷ **Pulaşlı**, böyle bir durumda anonim şirkete kolektif şirket gibi kişisel bir kimlik kazandırılacağı görüşündedir (**Pulaşlı**, s. 651, dn.11).

Limited şirketlerdeki ortakların kişiliklerine verilen önem nedeniyle, ortakların değişmesi anonim şirketlere göre daha ağır koşullara tabi tutulmuştur. Limited şirketlerde pay devri ana sözleşme ile yasaklanabilir veya sınırlanabilir. Payların nama yazılı senede bağlanması da sadece ispat kolaylığı sağlamaktadır. Payın senede bağlanıp bağlanmamasının pay devrinin kolaylığı bakımından bir etkisi yoktur.

Limited şirketlerde payın devredilebilmesi için, kural olarak, pay devir sözleşmesinin yazılı olarak yapılması ve taraf imzalarının noterden onaylanması gerekir (TTK 595/1). Limited şirkette, ana sözleşmede aksi kararlaştırılmadıkça, genel kurulun onayına tabidir (TTK 595). Devir ancak genel kurulun onayı ile geçerli olur³⁸. Genel kurulun, ana sözleşmede aksi kararlaştırılmadıkça, sebep göstermeksizin dahi onayı reddetme hakkı vardır. Yine şirket sözleşmesinde ek ödeme veya yan edim yükümlülükleri öngörüldüğü takdirde, devralanın ödeme gücü şüpheli görüldüğü için ondan istenen teminat verilmemişse, genel kurul şirket sözleşmesinde hüküm bulunmasa bile, onayı reddedebilir. Onay süresi başvurudan itibaren üç aydır. Devralanın onay başvurusundan itibaren üç ay içinde genel kurul başvuruyu reddetmezse onay verilmiş sayılır (TTK 595/7).

Oysa ölüm halinde, murisin paylarının geçişinde ise özellikle genel kurulun onay koşulu ortadan kalkar (TTK 596). Paydan kaynaklı tüm hak ve

³⁸ **Bozkurt**, Ticaret Hukuku, s. 333; **Pulaşlı**, s. 793; **Bilgili/Demirkapı**, s. 441-444; **Bahtiyar**, s. 446; **Ayhan/Çağlar/Özdamar**, s. 541.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 01.12.2016 tarihli E. 2016/12116 K. 2016/8775 sayılı kararında özetle: “Dava, limited şirket hisse devir sözleşmesine aykırılık sebebiyle cezai şart talebine dair icra takibine itirazın iptali davası olup, mahkemece, davalı tarafın sözleşmedeki edimlerini yerine getirmediği ve sözleşmedeki imzasını da inkar etmediği gerekçesiyle sözleşmede öngörülen cezai şartı davacının hak kazandığı kanaatiyle davanın kabulüne karar verilmiştir. Limited şirket hisse devir sözleşmeleri 6102 Sayılı TTK'nın 595. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, esas sermaye payının devri ve devir borcunu doğuran işlemlerin yazılı şekilde yapılması ve tarafların imzalarının noterce onanması şart olduğu gibi, şirket sözleşmesinde aksi öngörülmemişse, esas sermaye payının devri için, ortaklar genel kurulunun da onayı şarttır. Somut olayda, hisse devir sözleşmesinde noter onayı bulunmadığı gibi, sözleşmede hisselerini devreden ortağın imzası değil şirket müdürünün imzası bulunmaktadır. O halde, TTK'nın 595. maddesindeki şartlara uygun düzenlenmeyen hisse devir sözleşmesinin geçersiz olduğu ve buna bağlı olarak da sözleşmede kararlaştırılan cezai şartın da geçersiz olduğu gözetilerek davanın reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçelerle davanın kabulüne karar verilmiş olması doğru olmamış, hükmün davalı yararına bozulması gerekmiştir.

SONUÇ : Yukarıda açıklanan sebeplerle davalı vekilinin temyiz itirazlarının kabulüyle hükmün davalı yararına BOZULMASINA, ödenen temyiz peşin harcın istemi halinde temyiz edene iadesine, 1.12.2016 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.” (www.kazanci.com.tr).

borçlar ölüm ile birlikte mirasçılara geçer. Şirketin bu durumda ancak üç ay içinde payın geçtiği mirasçıyı reddetme hakkı vardır. Şirketin bu hakkı kullanabilmesi için payları kendi veya ortağı ya da kendisi tarafından gösterilen üçüncü bir kişi hesabına, gerçek değeri üzerinden devralmayı önermesi gerekir. Şirket üç ay içinde bu pay geçişini açık ve yazılı şekilde reddetmezse, onay vermiş sayılır³⁹.

Bu üç aylık süre hak düşürücü nitelikte bir süredir. Genel kurul red kararını üç aylık süre içinde almalıdır. Üç aylık süre içinde red kararı alınmamışsa, pay geçişine onay verilmiş sayılır. Red kararının pay geçişi gerçekleşen kişilere ulaşmasına gerek yoktur.

Yine üç aylık süre sessiz şekilde geçirildikten sonra genel kurulun ayrıca onay vermesine ve bu durumu payı devralana bildirmesine gerek yoktur⁴⁰.

Türk Ticaret Kanununun 596. maddesinin birinci fıkrasına göre, esas sermaye paylarının miras yoluyla geçmesi yasa gereği olduğu için, Kanunun 595. maddesindeki şekli şartlarına tabi değildir. Esas sermaye payının miras yoluyla geçmesi külli halefiyet ilkesi gereğince tüm intikal hallerini, “kanuni mirası, muayyen mal vasiyetini” kapsar⁴¹.

Miras yoluyla payın elde edilmesi için, veraset ilamı, vasiyetname, miras sözleşmesi yeterli şekil şartını oluşturur. Ayrıca devir sözleşmesine,

³⁹ **Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 09.05.2016 tarihli E. 2015/10379 K. 2016/5220 sayılı kararı özetle şöyledir:** “Mahkemece, 6102 Sayılı TTK’nun 596. maddesi gereğince, davalı şirketlerdeki davacının miras bırakanına ait esas sermaye payının genel kurul onayına gerek olmaksızın iktisap eden mirasçıya geçebileceği, ancak maddenin 2. fıkrasında ve yine son fıkrasında iktisabın öğrenilmesinden sonra davalı şirketlerce iktisabın ret edilmemesi halinde onay verilmiş sayılacağı, davacı tarafından davalı şirketlere ve davalı G..A..’a, noter aracılığı ile dava tarihinden üç aydan fazla süre önce tebliğ edilmek suretiyle intikale dair gerekli bilgilendirmenin yapıldığı, ancak davalı şirketlerce ve diğer davalı tarafından davacıya hisse intikaline dair herhangi bir ret işlemi yapılmadığından, anılı madde gereğince şirkete tanınan ret hakkının ortadan kalktığı ve davacıya şirket hisselerinin intikalinin onanmış sayıldığı, buna göre dava tarihi itibarıyla davacının eldeki davayı açmakta hukuki yararının bulunmadığı gerekçesiyle, davanın 6100 Sayılı HMK’nın 114/1-h ve 115/2. maddesi uyarınca usulden reddine karar verilmiştir.

Karar, davacı ve davalılar vekilleri tarafından temyiz edilmiştir.

SONUÇ : Yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı, davacı ve davalı vekillerinin bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA, 09.05.2016 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.” (www.kazanci.com.tr).

⁴⁰ **Pulaşlı**, s. 805; **Bilgili/Demirkapı**, s. 445.

⁴¹ **Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 14.02.1986 tarihli, E. 1986/215, K. 1986/711 sayılı kararı** (Eriş, Ticari İşletme ve Şirketler, 1. Baskı. s. 1386); **Pulaşlı**, s. 802-803.

noter tasdikine ve ortakların devre onay verdiği genel kurul kararına gerek yoktur. Haklar kendiliğinden ilgili kişiye geçer⁴².

Bu hüküm doktrinde eleştirilmektedir. Eleştirilerin temelinde kaynak İsviçre Borçlar Kanunundaki düzenleme ile Türk Ticaret Kanununun 596. Maddesinin ikinci fıkrası arasında farklılık bulunmaktadır. Gerek İsviçre Borçlar Kanununda gerekse Türk Ticaret Kanununda şirketin üç aylık süre içinde onay verip vermeyeceği düzenlenmiştir. Ancak bu üç aylık sürede pay geçişine onay verilmemesi halinde, onay verilinceye kadarki süre içinde oy hakkı ve oya bağlı diğer hakların kullanımı ve red kararının etkisi farklı düzenlenmiştir. İsviçre Borçlar Kanununda, pay geçişi gerçekleşen kişinin şirket onay verilinceye kadar oy hakkı ve buna bağlı hakları kullanamayacağı düzenlenirken, Türk Ticaret Kanununda 596/3 maddede onay verilmemesinin devrin gerçekleştiği andan itibaren geriye etkili olarak sonuç doğuracağı, ancak bu süre içinde almış bir genel kurul kararı varsa kararın bu reddetkilenmeyeceği düzenlenmiştir⁴³. Başka bir ifade ile pay geçişi gerçekleştiği andan itibaren oy hakkı ve buna bağlı hakların kullanılabilmesi düzenlenmiştir.

Pulaşlı bu düzenlemeyi, öncelikle red kararının, bozucu şarta bağlı bir işlem niteliği taşıdığı ve etkilerini ileriye doğru doğurması gerektiği, ancak yasal düzenleme gereğince red halinde ortaklık halinin geriye etkili olarak ortadan kalktığı, ancak kullanılan oyların ve genel kurul kararını geçerli sayılmasının reddin ileriye etkili sonuç doğurması gibi çelişkili bir sonuca yol açtığını belirtmektedir.

Yazar, aynı düzenlemeyi genel kurula katılmasına izin verilen ve oy kullan kişiyi artık şirket tarafından ortak olarak kabul edilmiş sayılması anlamına geleceği, ortak olarak kabul edilen kişinin daha sonra verilen red kararı ile ortaklıktan haklarının ortadan kaldırılmasının mümkün olmadığı gerekçeyle eleştirmektedir. Yazarın haklı olarak belirttiği gibi, şirketin miras nedeniyle pay geçişine onay vermediğini açıklaması, bu arada ortağın genel kurula katılımı gerçekleşmişse, başka bir ifade ile şirket bu kişiyi ortak olarak tanıyarak ona ortaklıktan kaynaklanan oy kullanma hakkı vermişse, artık red kararının ortağın genel kurul kararı ile şirketten çıkarılması olarak kabul edilmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Bu durumda şirketin red kararı netice-

⁴² **Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin, 05.07.1983 tarihli, E. 1983/3374, K. 1983/3550 sayılı kararı** (Eriş, Ticari İşletme ve Şirketler, 1. Baskı, s. 1467); **Pulaşlı**, s. 803.

⁴³ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bk. **Meier-Hayoz/Forstmoser**, s. 337 vd.; **Koehler**, Dirk: Die GmbH in der Schweiz und in Deutschland, Luzern 2005, s. 8 vd.

sinde ortağın payın iktisap tarihinden değil, şirketin red kararından itibaren şirketten çıkarılmış sayılmasını gerektireceğini belirtmektedir.

Yazar, bu düzenlemenin, miras nedeniyle pay geçişi gerçekleşen ortağın, oy ve oya bağlı haklarının şirketin onay kararına kadar dondurulması yönünde düzeltilmesi gerektiğini savunmaktadır. Mevcut düzenlemede özellikle red kararı verilmeye kadar oy kullanmış olan ortağın oyu ile alınan genel kurul kararının yetkisiz kişilerin katılım neticesinde alınan bir genel kurul kararı niteliği taşıyabileceğine dikkat çekmektedir⁴⁴.

Miras yoluyla payı elde edenler birden fazla kişi ise, paydaki mülkiyet, elbirliği şeklinde gerçekleşir. Paya ilişkin haklar, pay sahiplerinin atayacağı ortak bir temsilci aracılığıyla kullanılır (TTK 432/1, 599/2).

b. Şirketin Kendi Paylarını Edinmesinde Ölümün Etkisi

Limited şirketin kendi paylarını iktisap etmesinin koşulları 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 612 maddesinde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Kural olarak yasak olan şirketin kendi paylarını iktisap etmesi, istisnai olarak iki ana koşulun varlığı halinde mümkün kılınmıştır. Şirketin kendi paylarını iktisap edebilmesi için, iktisap edilecek payların yasal sınır içinde olması ve şirketin bunları alabilecek yeterli miktarda öz kaynağa sahip olması gerekir.

Şirketin kendi esas sermaye paylarını iktisap edebilecek öz sermayeye sahip olması şartı, sermaye korunması ilkesinin bir sonucudur. Öz sermaye, şirketin iradesi ile ayrılmış olan, sözleşmesel ve olağanüstü yedek akçe ve kanuni yedek akçelerin kullanılabilir kısmından ve geçen yıllardan aktarılan karlardan oluşur. İktisap edilecek esas sermaye payları için ödenecek bedel çıktıktan sonra, şirket öz sermayesi kalmalıdır. Kalan bu öz sermaye en az esas veya çıkarılmış sermaye ile dağıtılmasına izin verilmeyen yedek akçeler⁴⁵ toplamı kadar olmalıdır⁴⁶.

İktisap için gerekli yasal sınır, şirket sermayesinin yüzde onu oranındadır. Başka bir ifade ile şirketin iktisap edebileceği paylarının itibari değeri, esas sermayesinin yüzde onunu aşmamalıdır (TTK 612/1). Bu yasal sınır, şirket sözleşmesinde öngörülmüş veya mahkeme kararına bağlanmış çıkma ve çıkarılma halinde esas sermayenin yüzde yirmisi oranına çıkabilir.

⁴⁴ **Pulaşlı**, s. 804-805.

⁴⁵ Dağıtılmasına izin verilmeyen yedek akçeler, kanuni yedek akçeler (TTK 519/3), yeniden değerlendirme fonu (TTK 520/1, 608/3) öngörülen çalışanlar ve işçiler yararına ayrılmış yedek akçeler ve harcama yeri belirlenmiş yedek akçelerdir.

⁴⁶ **Ayan**, s. 212-214; **Türk**, s. 248-249.

Ancak Türk Ticaret Kanununun 382. maddesinde şirketin kendi paylarını iktisap etmesinin istisnaları düzenlenmiştir. Bu düzenlemenin kıyasen uygulanması ile külli halefiyet durumunda şirketin yüzde yirmilik sınıra ve diğer koşullara tabi olmaksızın kendi paylarını iktisap edebileceği kabul edilmelidir. Başka bir ifade ile payların miras nedeniyle geçmesi halinde, şirketin kendi paylarını satın almasındaki yüzde yirmi sınırı ve diğer koşullar aranmaz (TTK 612).

Şirket sermayesinin yüzde onunu aşan tutarda edinilen esas sermaye payları, iki yıl içinde elden çıkarılmalı veya esas sermaye azaltılması yoluyla yok edilmelidir (TTK 612/2).

c. Şirketin Sona Ermesinde Ölümün Etkisi

Limited şirket ana sözleşmesinde bir sona erme sebebi düzenlenebilir⁴⁷ (TTK 636/1.a). Esas sözleşmede öngörülen bu sona erme sebebi gerçekleştiğinde, başkaca bir genel kurul kararı veya mahkeme kararına gerek kalmaksızın şirket kendiliğinden sona erer. Böyle bir durumda bir ortak mahkemenin şirketin sona erdiğinin tespitine ilişkin bir karar alınmasını talep edebilir.

Limited şirketin sermaye yapısıyla temelde bağdaşmamasına rağmen, şirket kurucu ortaklarından birinin ölümünün şirketin sona erme nedeni olacağı, ana sözleşmede düzenlenebilir.

Böyle bir hükmün varlığı halinde, ana sözleşmede belirtilen ortağın ölümü şirketin sona ermesine yol açar.

---

⁴⁷ Drygala/Staake/Szalai, s. 586; Meier-Hayoz/Forstmoser, s. 594-595.

KAYNAKÇA

- Arslanlı**, Halil: Anonim Şirketler, C. II, İstanbul 1960.
- Ayan**, Özge: “*Anonim Şirketin Genel Kurul Kararı İle Kendi Paylarını İktisap Etmesi veya Rehin Almasının Koşulları*”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XVII, Y. 2013, S. 1-2, s. 202- 214.
- Ayhan**, Rıza/**Çağlar**, Hayrettin/**Özdamar**, Mehmet: Şirketler Hukuku, Genel Esaslar, Ankara 2019.
- Bahtiyar**, Mehmet: Ortaklıklar Hukuku, 12. Baskı, İstanbul 2017.
- Bilgili**, Fatih/**Demirkapı**, Ertan: Şirketler Hukuku Dersleri, Bursa 2015.
- Bozkurt**, Tamer: Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Sınırlandırılması (Bağlam), İstanbul 2016. (Bağlam)
- Bozkurt**, Tamer: Ticaret Hukuku, Kocaeli 2017. (Ticaret Hukuku)
- Drygala**, Tim/**Staake**, Marco/**Szalai**, Stephan: Kapitalgesellschaftsrecht, Berlin, Heidelberg 2012.
- Elsing**, Siegfried H./**Kessler**, Nicholas: Die Komanditgesellschaft (KG), 11. Auflagea, Frankfurt am Main 2010.
- Forstmoser**, Peter/**Meier-Hayoz**, Arthur/**Nobel**, Peter: Schweizerisches Aktienrecht, 1996.
- Hausheer**, Heinz: Erbrechtliche Probleme des Unternehmers, Bern 1970.
- Karaege**, Özge: “*Anonim Şirketlerde Genel Kurulun Yönetim Kurulu Üyelerini Görevden Alma (Azil) Yetkisi (TTK 364)*”, Ankara Barosu Dergisi 2014/1, s. 70-110.
- Kendigelen**, Abuzer: Anonim Ortaklıkta Yönetime Katılma Haklarında İmtiyaz, İstanbul 1999.
- Kırca**, İsmail/**Şehirali** Çelik, **Feyzan** Hayal/**Manavgat**, Çağlar: Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu, Ankara 2013.
- Koehler**, Dirk: Die GmbH in der Schweiz und in Deutschland, Luzern 2005.
- Krnet**, Georg: Praxiskommentar Verwaltungsrat, 2. Auflage, Bern 2005.
- Marhewko**, Daniel: Die offene Handelsgesellschaft, Frankfurt am Main 2010.
- Meier-Hayoz**, Artur/**Forstmoser**, Peter: Schweizerisches Gesellschaftsrecht, Bern 2007.

- Meier**, Robert : DieAktiengesellschaft, 3. Auflage, Zürich, Basel, Genf, 2005.
- Plattner**, Stefan: Die Haftung des Kollektivgesellschafters, Basel 2003.
- Poroy**, Reha/**Tekinalp**, Ünal/**Çamoğlu**, Ersin: Ortaklıklar Hukuku I, 13. Baskı, İstanbul 2014.
- Pulaşlı**, Hasan: Şirketler Hukuku, Genel Esaslar, 5. Baskı, Ankara 2017.
- Schmidt**, Karsten/**Lutter**, Marcus, (Lutter), Aktiengesetz Kommentar, Köln 2008.
- Schulz**, Tobias: Die offene Handelsgesellschaft: Rechte und Pflichten der Gesellschafter einer OG, München 2013.
- Türk**, Ahmet: Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi, Ankara 2016.
- Vogt**, Hans-Ueli: “Haftungsverhältnisse in der Kollektivgesellschaft, Besprechung von BGE 134 III 643”, GesKR1, 2009, s. 96-101.
- von Büren**, Ronald/Stoffel, Walter A./Weber, Rolf H.: Grundriss des Aktienrechts, 2. Auflage, Zürich, Basel, Genf 2007.
- von der Crone**, Hans Caspar: Aktienrecht, Bern 2014.
- Westermann**, Harm Peter: Heidelberger Kommentar, Aktiengesetz, 2. Auflage, Heidelberg, München, Landsberg, Frenchen, Hamburg, 2011.
- Wieneke**, Laurenz: Heidelberger Kommentar, Aktiengesetz, 2. Auflage, Heidelberg, München, Landsberg, Frenchen, Hamburg, 2011.

